דלכי נפל מיניה לא מיחש · ואע"ג דהשתא מיחש לקרלוי בעלמא הוא ומתחילה לא היה עומד ליחש : **ת"ש** המולא מטות כו' · תימה כיון דכבר הקשה ממתני' דמטות מפוזרות אמאי פריך מו מהך ברייתא ולרבי יצחק נמי אמאי ל"ל דברייתא אלימא ליה לאקשויי דתשמע דבכל ענין הרי אלו שלו אע"ג דליכא סימן מדמוקי מעמא(ג)דהרבים מלויין שם ומשמע נמי אע"ג דכשהה הגביה עדיין היה בטל אבידה בבית המדרש ולא ידע שנפל מיניה :

ופטורות ממעשר · בפ' פאה (פ"ח מ"ו) מוכח דוקא בהפקיר קודם גמר מלאכה פטור מן המעשר אבל אם הפקיר לאחר גמר מלאכה שנתחייב כבר במעשר אין בכך כלום וה"ג מיירי קודם גמר מלאכה שלא נתחייבו עדיין דמזוכח בבילה פרק המביא (דף לד:) דתלוים הטומדין לשומרן בשדה ונעשות מהן קליעות לא נגמר מלאכתן למעשר עד שיתחייבו ואפילו זכה בהן המולא קודם שיתחייבו פטורות מן המעשר כדתמרינן בב"ק (דף כח:) המפקיר כרמו והשכיח בבקר ובלרו פטור מן המעשר וגבי הקדש אינו כן אלא הקדיש קודם גמר מלאכה ונפדה קודם גמר מלאכה חייב במעשר כדמוכח לקמן בפרק האומר (שם:)

תאנה נמי מודע ידיע דתמרא · פירוש בשלמא לאביי תאנה מוחרת כיון דרגילות היא דתמרא מעיקרא מתיחש לפי שסטור שהמולא יקחנה כי הוא לא ידע שנפלה מן האילן אלא סבור הוא מעוברי דרכים נפלה ובזמיסו בחרוכין אסור דלא עבידי דתמרי אע"ג דאם היה יודע דנפלו היה מתיחש לפי שעוברי דרכים יקחו כי יתלו דנפל מעוברי דרכים השתא דלא ידע סבור שלא נפלו אסורה דהוה ליה יאוש שלא מדעת אבל לרבא דהוי יאוש אמאי אסור וא"ת אם דין הוא לתלות בעוברי דרכים ולא בחילן שאלו אמאי אסור בזיתים ובחרוכין וא"ל דבדין ודאי אין לתלות בעוברי דרכים אלא בחילן אלא שהבעלים מתיחשים לפי שסבורין שעוברי דרכים דלא מעלי יורו היתירא בפירות שמולאים ויתלוש בעוברי דרכים וא"ת אם כן אמאי פריך לרבא נימא דזיתים וחרוכין אסורי משום דאם לאחר שידעו הבעלים שנפלו לא נתיאשו לפי שיודעין שהמולא לא יקחם שיתלה שנפלו מן האילן כאסר הוא אחמת שאין לתלות בעוברי דרכים וי"ל דאם אין מתיחשים בתאנה אמאי מותרים מיהו אית ספרים דגרסינן שאני זית הואיל וזיתו מוכיח עליו דבזה מתורץ מה שהקשינו לעיל לפי שהם תחת הזית יתבשו הבעלים שהמולא לא יקחם לתלות בעוברי דרכים אבל תאנה עם נפילתה נמאסת מלכלכת וגמאסת בעיניו ומפקירה אבל ברוב ספרים גרסינן הואיל וחזותו מוכיח עליו ואע"ג דמנתרת מודע ידיע דוכתא אלא אם אין אפילו רשא נמי? אמר רב פפא תאנה עם נפילתה נמאסת, תא שמע הנגב שנטל מזה ונתן לזה וכן גזלן שנטל מזה ונתן לזה וכן

*) תענית ז: פאה פ"ח מ"ח **) ע' רש"ל אתיגדא וכן הוא בערוך ערך נתס .

ולא ידע שנפל מיניה לא מיחש · דבר שסתמו יאוש לכל ידע שנפל ממנו וכשמלאו עדיין לא ידעו הבעלים שנפל מהן : **לא פוי יאוש** · לקמיה מפרש פלוגתייהו : **דמיחש לנכסוף** · לאחר שמלאו זה, וכללא דיאוש כגון דאמר יוי ליה לחברון כיס דגלי דעתיה שנתיאש מהן : **כשיסורא אחא לידיה** · דבר שנתיאש להתיאש הוא : **זוטו של יס** · מקומות בשפת הים שדרך הים לחזור לאחוריו ר' פרסאות לו חמשה עשר פרסאות פעמיים ביום ושוטף מה שמולא שם ואולך, זוטו לשון גולל ושירוש בלשון יווני כמו שכתבו הזקנים לחלמי המלך ולא חליל ולא זחטוטי (מגילה דף פ) : **ושלוליתו של נהר** · כשהוא גדול ויולא חוץ לגדותיו ושולל שלל ושוטף המלא : **דמעגל שרייה** · ולפי' בא לידי המולא לפני יאוש : **לקמן** · בשמעתין מנין לאבידה שנטפה נהר כו' : **מסמא פוי יאוש** · שהרי נפל וכשיודע שוב אין דעתו עליו : **דאבידה מדעת היא** · שלא נפלו ממנו ומדעת הניחם הפקר : **עשוי לנטפא** · וקודם שמלאו זה טודע לבעלים שנפלו ונוטלו : **דיקירי** · כבד משא : **סבי דאזלי אפינרא** · זקנים עניים הולכים על משענתם בכתפה ורוחין כל שבולת ושבולת ולשון נמושות כמו "לא ימוטו (יסעיה נה) שממשמשין והולכים : **לקוטי כפר לקוטי** · לשון נמושות כמו לא ימוש (שמות יג) שטוטלין ומשין הכל מלפניהם : **ומאי** · לי יאוש שלא מדעת שלו יאוש הוא : **נפי** · לגבי עניים דהכא הוי יאוש מדעת שרלו שהלכו בה הגמושות ונתיאשו אלא עניים דעיר אחרת עדיין לא ידעי ואיתר מוחרין בו אלא משום כיון דלכי ידעי מיאשי הוי יאוש מדעת שהלכו בו ובהיתר בלו ליד זה : **קליעות** · תאנים שקולין לותם בחיזמל ומוהל שלהן זב ושומחן בשדה ליכם : **ואפי' בלד שדה קליעות** · שדה שטומים בה קליעות דידע דמהבהן אתו : **עופרות משום גזל** · אע"ג דכי נפל לא ידע כיון דלכי ידע מיאש מהשתא הוי יאוש כרבא : **ופטורות מן המעשר** · כדין הפקר דהפקר פטור מן המעשר : **זיתים וחרובים אסור** · כלאי : **בשלמא ריש לאביי** · מלי לאחרולי דמעיקרא ידע ואיתא כדמפרש ואזיל : **דקסני זיתים וחרובים אסור** · וסלקא דעתך משום דלא עבידי דתמרי ליכא למימר ידע דאיתא הוי יאוש כרבא : **ומוזמו מוכיח עליו** · מרליתו ניכר של מי הוא הלכך מריה לכי ידע דנפיל לא מיאש דמימר אמר מולי עלמא ידעי דידי ניהו ולא הפקר הן ולא שקלי להו : **עם נפילתה נמאסת** · הלכך כיון דידע דנתרא מעיקרא מיאש משום מאיסותא דמכי נפלה לא חביבא עליה ומפקר לה : **לא ידע** · לא גרסינן ופירוש היה משום בם בספרים : ירדן

יאוש שלא מדעת · אביי אמר לא הוי יאוש ורבא אמר הוי יאוש בדבר שיש בו סימן כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש ואף על גב דשמעינה דמאיש (ה) (לסוף) לא הוי יאוש דכי אתא לידיה באיסורא הוא דאתא לידיה, דלכי ידע דנפל מיניה לא מיאש מימר אמר: סימנא אית לי בגויה - יהבנא סימנא ושקילנא ליה בזוטו של ים ובשלוליתו של נהר אע"ג דאית ביה סימן דמעגל שרייה כדבעינן למימר לקמן כי פליגי בדבר שאין בו סימן אביי אמר "לא הוי יאוש דהא לא ידע דנפל מיניה רבא אמר הוי יאוש דלכי ידע דנפל מיניה מיאש מימר אמר "סימנא לית לי בגויה "מהשתא הוא דמיאש (סימן פמ"ש ממקנט"ו בכסע"ז) הא שמע פירות מפוזרין הא לא ידע דנפל מיניה? הא אמר רב עוקבא בר חמא הכא במבנשתא (ה"ל ביזרי) עסקינן דאבידה מדעת היא ת"ש מעות מפוזרות הרי אלו שלו אמאי הא לא ידע דנפל מיניה? התם נמי כדרבי *יצחק דאמר "אדם עשוי למשמש בביסו בכל שעה ושעה "הכא נמי אדם עשוי למשמש בביסו בכל שעה ושעה ת"ש עיגולי דבילה וכברות של נתתם הרי אלו שלו אמאי, והא לא ידע דנפל מיניה? התם נמי [א] "אגב דיקרי מידע ידע בהו ת"ש ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו ואמאי, הא לא ידע דנפל מיניה? התם נמי "אגב דחשיבי משמוש ממשמש בהן וכדרבי יצחק ת"ש המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן והא לא ידע דנפל מיניה? אמר רבי יצחק ת"ש אדם עשוי למשמש בביסו בכל שעה ת"ש *) מאימתי כל אדם מותרים בלקט? משלכו בה הנמושות ואמרינן מאי נמושות וא"ר יוחנן סבי דאזלי **) אתינרא ריש לקיש אמר לקוטי בתר לקוטי, ואמאי, נהי דענים דהכא מיאשי, איכא עניים בדוכתא אחריתא דלא מיאשי? אמרי - כיון דאיכא עניים הכא, הנך מעיקרא איאושי מיאש ואמרי: עניים דהתם מלקטי ליה ת"ש *קציעות בדרך ואפילו בצד שדה קציעות יכן תאנה הנוטה לדרך ומצא תאנים תחתיה מותרות משום גזל ופטורות מן המעשר, זיתים וחרובים אסור בשלמא רישא לאביי לא קשיא אגב דחשיבי ממשמש בהו תאנה נמי מידע ידיע דתמרא אלא סיפא לרבא = קשיא דקתני בזיתים וחרובים אסור? אמר רבי אבהו שאני זית הואיל וחזותו מוכיח עליו ואע"ג דנתרין זיתי מידע ידיע דוכתא דאניש אניש הוא, אי הכי אפילו רישא נמי? אמר רב פפא תאנה עם נפילתה נמאסת, תא שמע הנגב שנטל מזה ונתן לזה וכן גזלן שנטל מזה ונתן לזה וכן

*) מעשרות ה: פאה פ"ח מ"ח **) ע' רש"ל אתיגדא וכן הוא בערוך ערך נתס .

דאבידה מדעת היא · אע"ג דאית ביה סימן דמעגל שרייה לפוצאה דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק מנין לאבדה ששטפה נהר שהיא מותרת שנאמר כן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבדה ממנו בלבד ומצויה יכול אדם . תרה ורוצה בה שכל הרואה אותה יכול אדם אצל כל אדם . ומכל אדם הלכך הרי היא למוצאה בין אית ליה בה סימן בין לית ליה בה סימן שרי דהא ודאי נהיאש היסנה . וזה שהיתיר בים ובנהר כנגדו אסור ביבשה ודייקינן מינה מה היתירה בין אית ביה סימן ולפי' יאוש שרי כך מה שאסר ביבשה ואפי' לית ביה סימן לפני יאוש אסורה ועלתה תיובתא דרבא היבשה . והלכתא כוותיה דאביי דיאוש שלא מדעת והלכתא כאביי דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש . ואמרי' ומאחר דאתתרב דבא הוי תמרי דזיקאי כלומר התמרים שהפילם הרוח מן הדקל הם מוכלים בדרך פסני אוכלין אותן העוברין ושבים והבא בעליהן לא נתיאשו שלא ידעו שהפילם הרוח ואסר ר' אשי כיון דאיכא שקצים דשכיחי דאולי התם ואכלי להו יאוש מיאש להו מייהו מעיקרא דכי האי גונא אפי' אביי שרי ואם היו דקלים מוחזקין ליתמי דלאו בני יאוש ניתנו או דקלים בכרכים דלא שכיחי בהו שקצים כמילכיהו אסירא . יש מי שאומרים פי' כרכתא דקלים הרבה שמוקפות נדר ומקשי רבא לאביי מצא מעות ספורות . ופריק אביי מתני' כר' יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בביסו בכל שעה ושעה וכן המוצא מעות בבתי כנסיות ובתי מדרשות הרי אלו שלו . ואקשי' והא דלמא לא ידע דנפלי מיניה . ופריק הכי נמי כר' יצחק . וכן כל דבר חשוב ממשמש בכל שעה כמו מעות . פי' נמושות סבי דאזלי אתיגרא . וקנים תשושים כה שמהלכין במשענת בידם שאין בהן כח לילך הרבה והשרה שיכנסו בה ללקט לא יניחו אחריהן כלום . ואי דאמר מצא קציצות ואפי' בצד שדה קציצות מותרות משום גזל כיון שאלו הקציצות דבר חשוב

מה

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ד מהלכות גזילה ואבידה הל' ה סמג עשין ס' עד טוש"ע מ"מ פי' רסב סעיף ג :

ט ב ג מיי' פ"ח מהלכות גזילה ואבידה הל' ד וס"ד מהל' גניבה הל' ו סמג עשין עח טוש"ע מ"מ פי' שנב סעיף ח :

י ד ה מיי' פט"ו מהל' גזילה ואבידה הל' ח ופיין בכסף משנה סמג עשין עד טוש"ע מ"מ פי' רסב סעיף ג :

יא ו מיי' שם פי"ח הל' ז טוש"ע מ"מ פי' רנט סעיף ג :

יב ז מיי' פ"ח מהלכות מתנות עניים הל' יח :

יג ח מיי' פ"ג מהלכות מעשר הלכה כא :

יד פ מיי' שם הל' כד וסע"ז מהלכות גזילה ואבידה הל' עו טוש"ע מ"מ פי' רס סעיף ו :

מבנף

△ קושיות על אביי

▽ קושיות על רבא

[חפצם כפ' האומר לקרוביו ובפרק האומר דניעין ולא מלאנו לך כפ' ר' ישמעאל דמנמות סו: משמע כן ותוסי ב"ל כפ' בעומר בפי"ן וכיוצא פ' ר' ישמעאל הכ"ל דכל הספרק מייכי בדיני עומר כמו ברגליים הפוסקים לבנות פרק חיזקו כך בשם פרק הרבית ולכלומרה ג"ע על פתוס' שהוכרכו לדקדק מן הגמ' ולא מצאה שלימה היא פ"ד ממס' פאה מ"ח ותפשר נומר שהתוספות לא לשמועי' רבותא אפי' אפי' היה תחלת גידולו ביד הקדש אפ"ה חייב אם מלאו קודם מירות והא לא שמעינן ממתני' דמלי מייכי שגדל ביד הדיוט ואח"כ הקדיש אבל מפרק ר"י הכ"ל משמע דאפי' גדל ביד הקדש נמי חייב אם מלאו קודם מירות ומילוק זה בין גדל ביד הדיוט לו ביד הקדש כעין זה מלינו בבי מירות הבכרי ודוק. הגמתן מחלופי גרסאות]

רבינו חננאל

אישים אי הוי סימן אי לא בעיות דר' ירמיה הם ופשוטות הן ועלו טולן בתיקו . איתמר יאוש שלא מדעת אביי אמר לא הוי יאוש ורבא אמר הוי יאוש בדבר שיש בו סימן כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש ואע"ג דשמעינה לבסוף דמיאש (לבסוף) לא הוי יאוש דכי אתא לידיה באיסורא אתא לידיה דהא לפני יאוש הוה כי פליגי בדבר שאין בו סימן אביי אמר לא הוה יאוש דלא ידע דנפל מיניה דמיאש . אבל דמוצא בזוטו של ים . פי' בקרקעית הים ובשלוליתו של נהר פי' בתוך הנהר מקום שמי נשמים שוללים והוא מקום שפיתו אע"ג דאית ביה סימן דמעגל שרייה לפוצאה דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק מנין לאבדה ששטפה נהר שהיא מותרת שנאמר כן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבדה ממנו בלבד ומצויה יכול אדם . תרה ורוצה בה שכל הרואה אותה יכול אדם אצל כל אדם . ומכל אדם הלכך הרי היא למוצאה בין אית ליה בה סימן בין לית ליה בה סימן שרי דהא ודאי נהיאש היסנה . וזה שהיתיר בים ובנהר כנגדו אסור ביבשה ודייקינן מינה מה היתירה בין אית ביה סימן ולפי' יאוש שרי כך מה שאסר ביבשה ואפי' לית ביה סימן לפני יאוש אסורה ועלתה תיובתא דרבא היבשה . והלכתא כוותיה דאביי דיאוש שלא מדעת והלכתא כאביי דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש . ואמרי' ומאחר דאתתרב דבא הוי תמרי דזיקאי כלומר התמרים שהפילם הרוח מן הדקל הם מוכלים בדרך פסני אוכלין אותן העוברין ושבים והבא בעליהן לא נתיאשו שלא ידעו שהפילם הרוח ואסר ר' אשי כיון דאיכא שקצים דשכיחי דאולי התם ואכלי להו יאוש מיאש להו מייהו מעיקרא דכי האי גונא אפי' אביי שרי ואם היו דקלים מוחזקין ליתמי דלאו בני יאוש ניתנו או דקלים בכרכים דלא שכיחי בהו שקצים כמילכיהו אסירא . יש מי שאומרים פי' כרכתא דקלים הרבה שמוקפות נדר ומקשי רבא לאביי מצא מעות ספורות . ופריק אביי מתני' כר' יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בביסו בכל שעה ושעה וכן המוצא מעות בבתי כנסיות ובתי מדרשות הרי אלו שלו . ואקשי' והא דלמא לא ידע דנפלי מיניה . ופריק הכי נמי כר' יצחק . וכן כל דבר חשוב ממשמש בכל שעה כמו מעות . פי' נמושות סבי דאזלי אתיגרא . וקנים תשושים כה שמהלכין במשענת בידם שאין בהן כח לילך הרבה והשרה שיכנסו בה ללקט לא יניחו אחריהן כלום . ואי דאמר מצא קציצות ואפי' בצד שדה קציצות מותרות משום גזל כיון שאלו הקציצות דבר חשוב

מסורת הש"ס

*) עיין הסוגיא דלקמן דהבא את הלוח אינו לקנות החוב כיון אבל ולבא. פתוק הסוגיא י' ב' מקרים ידועים אין מחלוקת

הגהות הב"ח

(ה) גמ' דמיאש לבסוף לא : (ב) שם במכשתא דבי דלי עסקינן : (ג) תוס' ד"ה מ"ם וכו' הגרסים מוציין שם . ריב ע"ל דף כד ע"א :

הגהות הגר"א

[א] גמ' אגב דיקירי . כ"כ גילסת הרא"ש דחשיבי כיון דמידי דמיכל ניכסו וכן מחלוזות ותחיכות וכן בגמטות מכל גיזי ומיש כתב מפש דיקירי ולא פריך גמ' מכריעות מפוס לכתם דרך חיכות ועשמת אתריעא לה ופי' תוס' (ע"ח) ד"ה אלו כו' (ומש"ס רבינו בח"מ סי' רס"ב ס"ק ז):

ס"א קציצות מעשרות פ"ג [מ"ד]

גליון הש"ס

גמ' מעיקרא מיאוש . קשה לי כה גם לעניים קנים יש לנם חלק ומקרי יאוש מלא מדעת דלקמן דף כב ע"ב ועיין בתוס' ב"ב דף קמג ע"ב ד"ה ולא ועיין ב"מ :

[תוס' דכתובות פ"ח]